

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

17 de magicis circa morboru[m] curatione[m]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

renatato flagno, reformabantur in homines, *Plinius li. 8. D. Augusti. lib. 18. de ciuit. Dei. c. 17.* Pomp. Mela, de Situ orbis, de Neuris S. ythia: Europicae gente scribens ait, statum singulis tempus esse, quo si velint in lupos, iterumque in eos qui fuerant mutentur. *Virgilius eclog. 8. de herbis agens magicis, canit,*

*Hic ego sepe lupum fieri, & se condere sylvis
Marem vidi.*

Quid sentiat de his D. Augustinus audi, is postquam transformationes retulit, & hominum incredibiles commutationes, ait, *D. Aug. li. 18. de ciuit. Dei. c. 18. Si dixerimus ea non esse credenda, non desunt etiam nunc qui eiusmodi quadam vel certissima audisse, vel etiam expertos assererent. Nam & nos cum essemus in Italia, audiebamus talia de quadam regione illarum partium: vbi stabularii mulieres imbutas his malis artibus in caeseo dare solere dicebant quibus vellem, seu possent viatoribus, vnde in iumenta illico vertentur, & necessariae quaeque portarent, postque perfuncta opera, ad se redirent: nec tamen in eis memem fieri bestialem, sed rationalem humanamque seruari: sicut Apuleius libris, quos titulo asini aurei appellat, sibi ipsi accidisse, ut accepto veneno humano animo permanente, asinus fieret, aut iudicaret, aut sinxit. Firmissime tamen credendum est, omnipotentem Deum omnia posse facere quae voluerit, siue vindicando, siue praestando, nec demones operari secundum naturae suae potentiam, quia & ipsa angelica creatura est, licet sit proprio vitio maligna: nisi quod ille permiserit, cuius iudicia occulta sunt multa, iniusta nulla. Nec sane demones naturas creant, si aliquid tale faciunt, de quilibet factis ista veritatis quaestio, sed speciemus, quae a Deo sunt creati commutant, ut videantur esse quae non sunt. Non itaque solum animum, sed nec corpus quidem vlla ratione crediderim demonum arte vel potestate in membra vel lineamenta bestialia vti acriter posse conuertere: sed phantasticum hominis, quod etiam cogitando siue somniando per rerum innumerabilia genera variatur, & cum corpus non sit, corporum tamen similes mira celeritate formas capit, sopitis aut oppressis corporis hominis sensibus, ad aliorum sensum nescio quo ineffabili modo, figura corporis esse perducit: ita ut corpora ipsa hominum alicubi accant videntur quidem, sed multo grauius atque vehementius, quam somno suis sensibus obseratis. Phantasticum autem illud, veluti corporatum in alicuius animalis effigie sensibus apparet a'ientis, talis quoque etiam sibi homo esse videatur, sicut talis sibi videri posset in somniis. & portare onera: quae onera si vera sunt corpora, portantur a demonibus partim vera onerum corpora, partim iumentorum falsa ceruentibus. Haec ad verbum D. Augustinus. Quibus aliud addit exemplum alterius qui erat pater cuiusdam Praeslantii, qui narrabat venenum patrem illud in Caeseo summisse, iam uisum in lecto quasi dormientem, qui tamen nullo modo poterat excitari: post autem dies aliquot eum euigilasse dicebat, & quasi somnia enarrasse, quae passus esset, caballum scilicet factum, annonam inter alia iumenta baiulasse militibus, quae dicitur retica, quoniam ad retia deportatur. Quod ita ut narrauit factum fuisse compertum est, quae tamen ei sua somnia videbantur. Aliud subiicit, Inducant & alius se dormi sua per noctem antequam requiesceret, vidisse venientem ad se quendam philosophum sibi notissimum, sibi quoque exposuisse nonnulla Platonica, quae antea rogatus exponere noluerat. Et: cum ab eodem philosopho quaesitum fuisset, cur in domo eius fecisset, quod in domo sua facere negauerat. Non feci, inquit, sed me fecisse somniani: ac per hoc alteri per imaginem phantasticam exhibitum est vigilanti, quod alter vidit in somniis. Sed ad alia superioribus similia adde. § Scribit Luitprandus lib. 3. de rebus per Europam gestis, Baianum filium Simeonis regis Bulgarorum, vsque adeo didicisse magiam, vt ex homine lupus, & quae cunq; alia, vt vellet, fieri posset fera. Et vt addit Titemmii, se inuisibilem praebat, in Chronica monaste. Hosiannensis autem eodem teste vixit, 6 anno Domini 970. § Huc pertinent illa praestigia demonum, quibus delusi sunt idololatrae, quando penatum imagines Troia per Aeneam delatae Latiniis, & inde per Aescanium Albam, pristinum per se, vt mentiuntur, lararium repetierunt, Val. Max. m. 1. Quod dicunt Aetium Nauium nouacula cotem secuisse, Cic. 1. de diuinat. Linius in 1. Serpentem Aesculapio nauiganti Romam pro comite adhaesisse: nauim qua simulacrum matris Phrygiae vehabatur nullis viribus trahi, sed tantum zonula virginis potuisse: his similia adde, refert D. Augusti lib. 10. de ciuitate Dei, 7 c. 16. § Magnus prestigiator fuit Xenophon, quem admirabantur, quoniam ignem sponte sua nasci faciebat, Athena. lib. 1. di. 8. prof. c. 14. § Sed ad metamorphosim iterum. Simon magus demonum sibi inseruentium opera, inquit Nicephorus & alii, de Simone Mago, haec refert Niceph. Ca. li. 2. hist. eccle. c. 27. § c. 36. §*

Epipha. aduersus Simonias. Augusti. sermo de sanctis, & c. § c. 26. de ciuitate Dei. c. 17. Pomp. Mela, de Situ orbis. 1. b. § c. 17. de ciuitate Dei. c. 18. Si dixerimus ea non esse credenda, non desunt etiam nunc qui eiusmodi quadam vel certissima audisse, vel etiam expertos assererent. Nam & nos cum essemus in Italia, audiebamus talia de quadam regione illarum partium: vbi stabularii mulieres imbutas his malis artibus in caeseo dare solere dicebant quibus vellem, seu possent viatoribus, vnde in iumenta illico vertentur, & necessariae quaeque portarent, postque perfuncta opera, ad se redirent: nec tamen in eis memem fieri bestialem, sed rationalem humanamque seruari: sicut Apuleius libris, quos titulo asini aurei appellat, sibi ipsi accidisse, ut accepto veneno humano animo permanente, asinus fieret, aut iudicaret, aut sinxit. Firmissime tamen credendum est, omnipotentem Deum omnia posse facere quae voluerit, siue vindicando, siue praestando, nec demones operari secundum naturae suae potentiam, quia & ipsa angelica creatura est, licet sit proprio vitio maligna: nisi quod ille permiserit, cuius iudicia occulta sunt multa, iniusta nulla. Nec sane demones naturas creant, si aliquid tale faciunt, de quilibet factis ista veritatis quaestio, sed speciemus, quae a Deo sunt creati commutant, ut videantur esse quae non sunt. Non itaque solum animum, sed nec corpus quidem vlla ratione crediderim demonum arte vel potestate in membra vel lineamenta bestialia vti acriter posse conuertere: sed phantasticum hominis, quod etiam cogitando siue somniando per rerum innumerabilia genera variatur, & cum corpus non sit, corporum tamen similes mira celeritate formas capit, sopitis aut oppressis corporis hominis sensibus, ad aliorum sensum nescio quo ineffabili modo, figura corporis esse perducit: ita ut corpora ipsa hominum alicubi accant videntur quidem, sed multo grauius atque vehementius, quam somno suis sensibus obseratis. Phantasticum autem illud, veluti corporatum in alicuius animalis effigie sensibus apparet a'ientis, talis quoque etiam sibi homo esse videatur, sicut talis sibi videri posset in somniis. & portare onera: quae onera si vera sunt corpora, portantur a demonibus partim vera onerum corpora, partim iumentorum falsa ceruentibus. Haec ad verbum D. Augustinus. Quibus aliud addit exemplum alterius qui erat pater cuiusdam Praeslantii, qui narrabat venenum patrem illud in Caeseo summisse, iam uisum in lecto quasi dormientem, qui tamen nullo modo poterat excitari: post autem dies aliquot eum euigilasse dicebat, & quasi somnia enarrasse, quae passus esset, caballum scilicet factum, annonam inter alia iumenta baiulasse militibus, quae dicitur retica, quoniam ad retia deportatur. Quod ita ut narrauit factum fuisse compertum est, quae tamen ei sua somnia videbantur. Aliud subiicit, Inducant & alius se dormi sua per noctem antequam requiesceret, vidisse venientem ad se quendam philosophum sibi notissimum, sibi quoque exposuisse nonnulla Platonica, quae antea rogatus exponere noluerat. Et: cum ab eodem philosopho quaesitum fuisset, cur in domo eius fecisset, quod in domo sua facere negauerat. Non feci, inquit, sed me fecisse somniani: ac per hoc alteri per imaginem phantasticam exhibitum est vigilanti, quod alter vidit in somniis. Sed ad alia superioribus similia adde. § Scribit Luitprandus lib. 3. de rebus per Europam gestis, Baianum filium Simeonis regis Bulgarorum, vsque adeo didicisse magiam, vt ex homine lupus, & quae cunq; alia, vt vellet, fieri posset fera. Et vt addit Titemmii, se inuisibilem praebat, in Chronica monaste. Hosiannensis autem eodem teste vixit, 6 anno Domini 970. § Huc pertinent illa praestigia demonum, quibus delusi sunt idololatrae, quando penatum imagines Troia per Aeneam delatae Latiniis, & inde per Aescanium Albam, pristinum per se, vt mentiuntur, lararium repetierunt, Val. Max. m. 1. Quod dicunt Aetium Nauium nouacula cotem secuisse, Cic. 1. de diuinat. Linius in 1. Serpentem Aesculapio nauiganti Romam pro comite adhaesisse: nauim qua simulacrum matris Phrygiae vehabatur nullis viribus trahi, sed tantum zonula virginis potuisse: his similia adde, refert D. Augusti lib. 10. de ciuitate Dei, 7 c. 16. § Magnus prestigiator fuit Xenophon, quem admirabantur, quoniam ignem sponte sua nasci faciebat, Athena. lib. 1. di. 8. prof. c. 14. § Sed ad metamorphosim iterum. Simon magus demonum sibi inseruentium opera, inquit Nicephorus & alii, de Simone Mago, haec refert Niceph. Ca. li. 2. hist. eccle. c. 27. § c. 36. §

De Magicis circa morborum curatio.
nem. Cap. 17.

- 1 Morbi quemodo a demonibus curentur.
- 2 Miraculorum effector videri voluit Adrianus.
- 3 Vespasiani Caesaris miracula ficta.
- 4 Morbi incantationibus curati.
- 5 Morbos curantium per incantationes poena.

Adem § ratione quae possunt morbos inferre magi & demones, & posse curare palam est: vel cum superstitione, vel sine superstitione, & cum rebus quae curandi vires habent adhibitis latenter, vel sublata caussa, impedimenti sanitatis, quam ipsi norunt, vel imposuerunt Dei voluntate & permissione. Interdum tamen & ipsi simulant morbos curare, qui cum curati vere non sint, tamen ad tempus curatos videri faciunt, adhibitis quibusdam quibus leniunt dolorem, quem tollere non possunt. § Exempla § pauca proferam. Adrianus Caesar, qui diuinitionibus & magicis crebro vsus est, quive dicebat, se anima quae sponte occubuisse indigere, iisdem artibus & incantationibus aquam intereurem qua laboraret eduxit, qua tamen rursus & celeriter repletus fuit. Dio Cass. seu Xiphil. ex eo in Adriano. Voluit & hic videri miraculorum effector, atque multa ideo de eius miraculis conficta sunt: quale illud, quod mulier eius iussu cum se aqua alicuius fanilaussit oculos seu visum recepit. Et quando venit ex Pannonia quidam natus caesus ad se brientem Adrianum, quem cum contigisset oculos recepit, & Adrianum febribus reliquit, vt narrat Spartianus in Adriano. Quae tamen Marius Maximus per simulationem facta commemorat. § Quo § etiam refero, vel ad magiam, quod Xiphilinus ait ex Dione in Vespasiano. Velpa.

Vespasianum Cæsarem cœsum hominem, itemque alterum cui imbecilla manus erat, qui per quietem eum adire iussi fuerant, fanasse: alterius oculis spūto conspersis, & manu alterius concalcata. ¶ Strabo lib. 15. Geo. circumuagari per Indiam incantatores ait, qui medicari creduntur, & solam fere apud illos esse medicinam: Homerus Vlysem profluuium sanguinis luisse carmine tradit. Theophrastus, Ischiafin carmine lanari scripsit, Plin. in 28. c. 2. ubi similia refert plura. Cato pro luxatis carmen prodidit, de re rustica, c. 160. M. Varro podagris. Quintus Serenus in cura Hemitritas morbi, Hemitritas morbo. Qui modū effugandi demones aut incantationes ediderint, quibus morbi sedarentur, sed docet Polyd. Vergil. lib. 1. de inuentoribus rerum, c. 22. ¶ Ceterū neque istis magis, qui remedia iactant, impunitas semper data: quinimo & fuit pœna constituta merito. Quamuis enim, ut alias dixi, medicamenta & iocunda per se & desiderabilia sunt, tamen modus per magicam curandi difficiuit. Et audiamus de hac questione Hippocratem vere ratiocinantem, dum de sacri morbi per incantationes agit curatione. *Mibi, inquit lib. de sacro morbo, nec hi homines his vitiosos videntur hunc morbum sacrum esse putare, qui his modis tolli putauerunt: & si quis expiamētis, carminibus, vel excantationibus, vel alia re simili hunc morbum abigit, diuina non dicitur hoc ope fecisse, sed humana. Quod homines propterea fingunt plus quam ceteri ut scire putentur. Sicq; homines accipiunt, castitatem integritatemq; praeferebant plurimum in sermo de diis est, mibi quidem non de pietate sciri videntur, sed de impietate verba facere videntur, deo que nullo putantur: nec si sint, quidquam posse prohibere posse, quin summa scelera committantur.* Ammianus Marcellinus scribit lib. 16. in castris Constantii, si quis super occentis foricis, vel occurris missile, vel simili signi causa consuleret, quemquam periret, vel anie incantamentum quoddam ad leniendum quendam dolorem, quod medicina quoque permittit, inquit, auctoritas, reus unde non poterat opinari delatus rapuisse in iudicium penaliter interiret. Damnati etiam sunt ab Antonino Caracalla, qui remedia quartanis febribus collo annexa gestarent, *Aelius Spartianus in Antoni. Carac.* Et certe, postquam improbatum lunt maleficæ artes, quis negauit & illas pœna esse dignas, quæ similes his sunt, etiam alias tollant: atque enim improbatum maleficium, veneficium tollitur Sic Horatius Epodo 5.

*Ab, ab, solutus ambulat venefice
Scentoris carmine.*

Et Plinius, *Magorum, inquit lib. 28. c. 4. hac commenta sunt, ut coenam quo ferramenta saepe exacuta sunt, subiectam ignari ceruicibus, de veneficio deficientis euocare iudicium, ut ipse dicat, quod sibi datum sit, & ubi, & quo tempore: auctorem vero non nominare.*

De Magicis ad bonum quendam finem. Cap. 18.

- 1 *Magia etiam ad bonum finem improbat, & seq.*
- 2 *Julianus Imperator magus.*
- 3 *Eloquentia praesidium ex plebis infantia nuper nati.*
- 4 *Incantamentum contra glires & serpentes.*
Et de Parisiorum ciuitate.
- 5 *Bona male facta, mala sunt, & magi Persarum cur addecimati.*
- 6 *Ariolationem, & alia pagana obseruans quibus puniuntur pœnis.*
- 7 *Onum incantatum a Druidibus ad quid valeret.*
- 8 *Magiam ad salutem hominum ius ciuile non improbat.*

Videntur magia ea probata quibusdam, quæ certis bonis finibus con-Iudi exilitimatur: veluti ea, quæ ad conciliandos homines, & ad amorem philtra conficit, vel iucunda quedam exhibet, vel morbis medetur. Quæ tamen omnia, quia bene non fiunt, & celestissima sunt, & quemadmodum alia sunt improbat. ¶ Producamus in medium horum exempla. Fuit Di-dio Iuliano, Imperatori creato contra voluntatem populi, ea dementia, ut per magos pleraque faceret, quibus putaret vel odium populi deliniri, vel militum arma compesci. Nam & quaedam non conuenientes Romanis sacris hostias immolauit, & carmina profana incantauit, & ea quæ ad speculum dicuntur fieri, in quo pueri praligatis oculis incantato vertice respicere dicuntur, Iulianus fecit, *Aelius Spartianus in Diode. Iuliano.* ¶ Memorat ¶ Lampridius in *Diadume. Antoni.* obstetrices capere solitas pileum, quo pueri nascentes insigniuntur naturali, & aduocatis credulis vendere: siquidem inquit, ausilidici hoc iuuari creduntur. Apud ¶ Gregorium Turonensem lib. 8. hist. Fran. c. 33. mirum sacrilegium legitur, his verbis: *Acabant, inquit, Parisianam urbem quæ consecratam fuisse antiquitus, ut non ibi incendium prouideret, non serpens, non glis appareret: nuper autem cum cuniculi*

*pontis emundarentur, ut conum quorepletus fuerat auferretur, serpentem gliremque areum repererunt, quibus ablatis & glires extra numerum, ibidem & serpentes apparuerunt. ¶ Ferunt ¶ Empedoclem, corpus mulieris absque spiritibus & cibi vfu, quasi triginta diebus conseruasse: & ideo sibi falso se exanimem mulierem vitæ restituisse arrogasse, & immortalitatem. Hefsch. Milesius Illustrius, lib. 2. c. 2. Sed hæc quæ veritis artibus scimus facta, & quæ credulorum mentes decipere possunt, pœnam merentur: atque hos qui obiecta specie finis boni, interim malo seu magia vniunt, puniendos esse recte definiemus. Non quod bonum, quod quærent, malum sit, sed quod male illud assequi desiderent. Nec sunt faciendæ mala, ut inde eueniant bona. Et bonum quidem est diuitias habere, imperare, multa nosse: verum illicitis artibus, non secus quam fraudibus, sacrilegiis hoc consequi, malum est. Sic Tattius Alfyrius oratio. con. Grecos. *Quamuis, inquit, magicis & prestigiis quis utatur ad bonum: tamen punitibilis est: non secus ac qui cum latrone furit, etiam si latro non sit, ut scimus sceleris punitur.* Res quædam per se malæ sunt, quibus quis bene uti non potest: & alia quoque eo ipso quod sunt prohibita, malæ & mortifera: qualis erat illa scientia, quam contra prohibitionem Dei, primi parentes cognoscere voluerunt, eadem persuasione, qua hodie magi ab artifice impietatis impelluntur, adducti, *Eritis sicut Diis, scientes bonum & malum, Gen. 2. & 3.* Nihil potest esse purum, quod ex ore & arte Sathanæ oritur. Nam si bonum quidpiam sit per se, dum ab eo prodit, pollutur: quia lex Dei prohibet ariolos, magos, & huiusmodi incantatores & impostores, nec villo modo distinguit fines vtentium illis, vel contentium, sed artem execratur absolute, *Deuter. 18. Leuit. 20.* Et imposturae solæ dignæ morte sunt. Quemadmodum Idiberges rex Perfarum magos addecimauit pœna, quod detexisset in specum eos infodisse viuum hominem sub araignis, quo persuaderent regi, ignem loqui, *Niceph. Calli. 1. 4. hist. Eccl. c. 18. Socr. lib. 11. hist. Tripart. c. 8.* ¶ Qui ¶ obseruant pagana superstitiona, *Egyptiacos dies, qui horas captant ratione omnis boni, & similia; anathemate plectuntur, c. pe. 26. q. 7.* Qui furta detegunt, hoc modo puniri *ca. 1. & 2. de forti.* Et, ut Vlpianus ait, *Qui furem per diuinationes dixerit esse qui non erit, de iniuria quidem non tenetur: id enim nimium mite iudicium: sed constitutiones eum tenent, Vbi in litem apud Laboneum, 15. §. si quis astrologus, de iniur. in P.* Et is qui confugerit ad ariolos & sortilegos, ac usare non potest alium de crimine, *c. quisquis, 2. q. 8.* & ab ecclesiastica congregatione deicitur, *c. si quis ariolos, & c. si quis clericus, & ca. anguris, 26. q. 1.* ¶ Claudius ¶ Cæsar quendam Romanum equitem & Vocontii ¶ iussit interfici, quod deprehensus fuisset in lite, quam exercebat, ouum secum detulisse in iudicio, quod detulerat a Druidibus, qui antiqua superstitione consecrauerant, ut conducentem ad victorias litium, & regum aditus. *Plin. lib. 29. c. 3.* ¶ Scio ¶ tamen leges Codicis Iustiniani, magiam illam, quæ salutem & bonum aliquod procurare videtur, non improbasse, *l. 4. de male. & Math. C.* Sed rectius statutum inuenimus, & hanc quoque prohibendam & puniendam apud Leonem Cæsarem, qui hac de re constitutionem 65. edidit, titulo *περὶ τῶν κολάσεων τῶν μαγικῶν ἀγορῶν.**

De Spectris. Cap. 19.

- 1 *Spectrorum causas, & de spectris in seq. num.*
- 2 *Prothesi varia forma.*
- 3 *Empusa quæ.*
- 4 *Dæmones quæ specie appareant. Et seq.*
- 5 *Infantibus noue editis insidiari dæmones.*
- 6 *Dæmones pestem seminantes.*
- 7 *Dæmon in specie adulteri.*
- 8 *Dæmon quibus apparuerit.*
- 9 *Iudeis se Mosi in mentibus, & eorum plures perdidit.*
- 10 *Spectra immittentium pœna.*

Concitant ¶ & dæmones sua arte & ingenii operisque celeritate ex materia commoda, quam ipsi norunt, spectra diuersa in aere, & in terra, miri artifices & celeres, & rerum naturalium, quæ ea possunt generare & facere, peritissimi: quæ tamen ipsi operantur, vel ut decipiant, vel ut auctores & creatores rerum earum videantur & miraculorum artifices, vel ut terrent homines pios, & bonos a pietate auocent: cum tamen nihil sit in his præter celeritatem mirandum. Confingunt itaque in cælo ex nubibus animantia radiis mediantibus solis exercitus, venatores addunt ex aeris repercussione & instrumentis adfa-

